

ПИСМА НА МАРА БЕЛЧЕВА

ЛИЛИЯНА В. СТАВРЕВА

В личния архив на Васил Ставрев (1885—1929) учител по литература във Варна, преводач, литературен и театрален критик са запазени писма от Мара Белчева, изпратени до него и съпругата му в периода от 1926—1931 г. С Мара Белчева Васил Ставрев се запознава чрез Вера Желязкова — варненка, учителка с литературни интереси. От Желязкова Мара Белчева научава, че баща ми пише рецензия за стихотворната ѝ сбирка „Сонети“ и тогава отправя първото си писмо до него. Писмата имат до известна степен личен характер, но дават и представа за някои черти от характера и светоотношението на Мара Белчева, за нейната изключителна чувствителност, за сърдечното ѝ отношение към хората, за мъдрата ѝ извисеност над житейските несгоди. Писмата представям в хронологичен ред.

София, 26. II. 1926 г.

Уважаеми Господин Ставрев,

Госпожа Вера Желязкова ми писа, че Вие сте пожелали да направите рецензия на моите сонети. Разправя ми още какъв идеален пропагандист сте били на скъпия Пенча. Станахте ми веднага твърде близък и си позволявам заедно с екземпляра, който Ви надписах, да приложа още трийсет други, които, ако не можете сам Вие да пръснете между познати и ученици, да ги предадете на някой книжар в града Ви. Имам още големи задължения и не зная как да ги посрещна.

Простете голямата ми свобода и приемоте моите отлични чувства на преданост и признателност.

Дано Ви се реванширам и аз някога.

С поздрав
Мара Белчева

София, 16. III. 1926 г.

Уважаеми Господин Ставрев,

Отивайки на пощата, ми подадоха запис за 600 лева.

Връщам се да Ви изкажа най-сърдечната си признателност за тая Ви услуга, с която ме тъй много задължихте. Трогната съм, дълбоко трогната от нея. Докато се вайках за смелостта си, ето писмото на госпожа Вера, с което ме уверява, че Вие скоро-скоро сте пласирали и тридесетте екземпляра на „Сонети“. Зарадвах се след покаянието. Сега остава да чуя Вашето скъпо мнение за тях. И ако сте почувствували моите вибрации, моето душевно състояние, аз ще бъда двойно възнаградена. Уж се абстрахираме от външния свят и все пак зависим от него.

Как е морето? Как сте Вие? Приемоте още веднаж, дваж, триж моите благодарности и поздрав.

Мара Белчева

София, 18. VI. 1926 г.

Уважаеми Господин Ставрев,

Как много ме зарадва скъпият спомен от Вас! „Садхана“ ми е била една от настолните книги¹ и сега преведена на хубав български език, тя ще ми бъде двойно по-ценна.

¹ Рабиндранат Тагор. Садхана (Пътят към съвършенството). Превел Васил Ставрев. С., „Акация“, 1926, библиотека „Натурфилософско четиво“, с предговор от Николай Райнов.

Не мислите ли, че невинните ръце на providението ни подават книгите, които ни се полагат да четем сега, а не в друго време? Едва тия дни получих от един приятел „Льо гранд секрет“ от Метерлинг, отдавна тъй много желана, и от радост още не успявам да почна да чета. Претърпях преди месец една голяма загуба, която ме изтласка от пътя, ако и да знаей, че трябва еднакво спокойно да приемаме радости и скърби, все пак сърцето плаче. Простете, че пред Вас не се съдържах. Вие обичате Пенча и затова Ви имам за близък.

Съжалявам, че не видях госпожа Вера тук, аз само в сънищата почнах да я виждам. Като че ли животът не е сън?

Приемете сърдечната ми благодарност с много поздрави

Ваша предана
Мара Белчева

София, 28. X. 1927 г.

Уважаеми Господин Ставрев,

Отдавна исках да Ви изкажа възторга си от хубавата, тъй интересна книга за Тагоре², но бях залисана с много работи. Държа сказки за Пенча. От Бургас смятам да дойда и във Варна. Ако сте там, съобщете ми искат ли да ме чуят там.

Сърдечни поздрави
Мара Белчева

София, Василев ден 1930 г.

Мила, скъпа госпожа Ставрева,

Не мога да Ви изкажа с каква горест чух за тежката загуба на покойния. Научих за това твърде късно. Не знаей защо providението ми запуши ушите тъй дълго време, пък и оттогава до днес не успях да споделя скръбта си с Вас, негова най-близка. Перото падаше от ръцете ми.

Не мога да разбера защо най-добрите българи трябва да си отидат. Един по един и приятелите и привържениците на Пенча си отиват.

Сега ще излезят „Писмата“³, които ще Ви изпратя.

Дано в новата къща имате някога по-добри дни. Животът е на станция. Един трен спира по-бързо, други по-далеч. Добрите хора губят твърде малка частица от себе си, когато умират, защото са живяли не за себе си. Тъй и покойния, когото ще поменювам винаги със сълзи на очи. . .

Целувам и прегръщам
всячки ви от сърце
Ваша предана
Мара Белчева

София, 6. II. 1931 г.

Мила Госпожа Ставрева,

Вчера си позволих да изпратя 11 книжки на Ваш адрес от „Избрани песни“, за да ги разпространите между учащите се в гимназията. Не можах да Ви приложа молбата си, защото ми дойдоха гости. В спомен на покойния сторих това. Той винаги ми услужваше, когато се адресувах до него.

Сега Вие и децата гледате в работа да постигнете неговите идеали и той ще се радва на Вашето въздействие. Да можех да чуя нещо за тях и за Вас! Как посрещнахте и почнахте

² В. Ставрев. Рабиндранат Тагор. Живот и творчество. С предговор от Асен Златаров. София, 1927, с. 168.

³ Писма на Пенча Славейков до Мара Белчева. Хемус, 1929.

Новата година! Децата нали Ви са утеха? В клас ли са те? Зимата и там нали е блага? Морето сърди ли се често? Вие го виждате от Вашата къща. Как го обичам и аз. Трудно е за мен сега пътуването, иначе бих посетила Варна пак. Тъй хубаво ми беше тогава при Вас! Вие не сте идвали скоро в София? Не ме забравяйте, като дойдете някога. Аз съм тъй самотна сред море от близки и далечни.

Тая ми книга ме пораздвижи. Направих я набързо при големи мъчнотии и лишения. Издател не подирях, защото всички се оплакват от тая криза. Аз си заложих пенсионната книжка и си рекох: „Добър е господ!“

Стискам Ви най-сърдечно
ръцете и Ви прегръщам
най-сърдечно с децата
Мара Белчева